דרום אפריקה

מחלקת ניהול סיכונים

יוני 2023

	דירוג	תחזית	מתאריך	אשרור אחרון
אשרא	4/7	...	...	...
OECD	4/7	...	יוני 2015	...
Fitch	BB-	יציבה	אפריל 2020	נובמבר 2022
Moody's	Ba2	יציבה	נובמבר 2020	אפריל 2022
S&P	BB-	יציבה	אפריל 2020	מאי 2023

שוכנת בקצה הדרומי של יבשת אפריקה, גובלת עם נמיביה, בוטסוואנה, זימבבואה, מוזמביק ואסווטיני, ומקיפה את לסוטו.

נתונים כלליים:

אוכלוסייה:	59.9 מיליון איש (הערכה לשנת 2022)
שטח:	1,219 אלף קמ"ר
עיר בירה:	קייפטאון, פרטוריה, בלומפונטיין
תמ"ג לנפש:	6,771 דולר (הערכה לשנת 2022)
משאבי טבע:	זהב, כרום, פחם, עפרות ברזל, מנגן, ניקל, פוספטים, פח, יסודות אדמה נדירים, אורניום, יהלומי אבני חן, פלטינה, נחושת, ונדיום, מלח, גז טבעי.
שפה רשמית:	אנגלית, זולו
מטבע:	ראנד (R)

מדד השחיתות, ארגון TI (2022)	72/180
מדד הפיתוח האנושי (HDI), האו"ם (2021)	109/191
DSA	Moderate (06/23)

נקודות חוזק

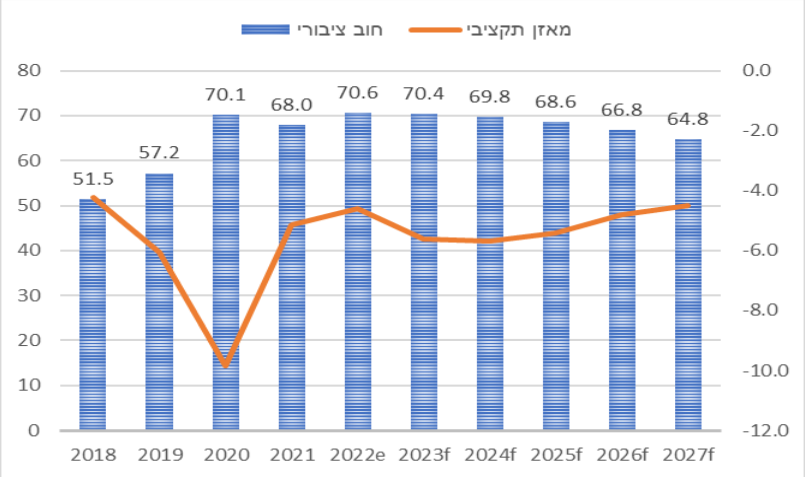
- תפקיד מרכזי בכלכלת יבשת אפריקה
- בסיס נרחב של משאבי טבע
- מערכת בנקאות מהוונת ומסודרת היטב
- שווקי הון מפותחים
- הרכב חוב ציבורי נוח

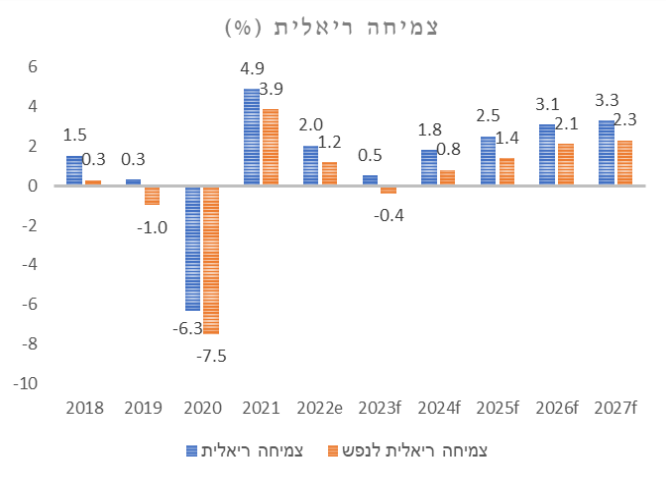
סיכונים ואתגרים

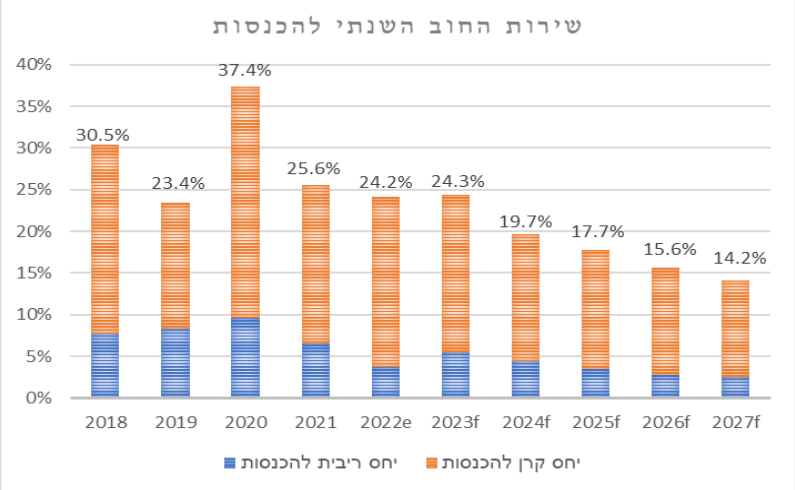
- פוטנציאל צמיחה חלש
- משבר אנרגיה חסר תקדים
- ניהול כושל של חברות בבעלות המדינה
- תשתיות לקויות (תחבורה, אנרגיה)
- שיעור אבטלה גבוה ופערי הכנסה

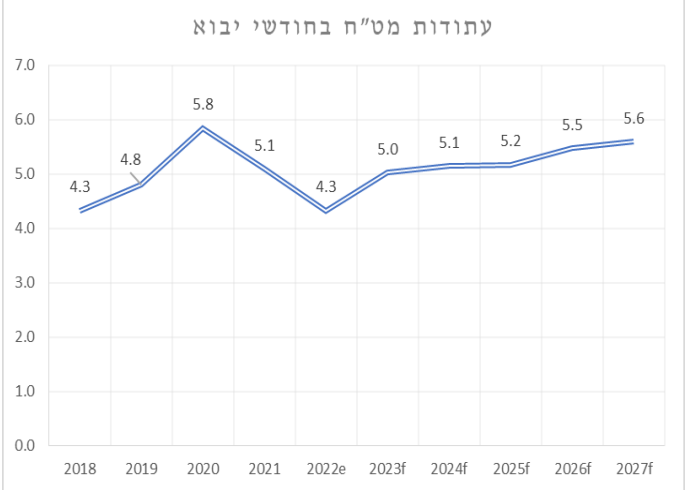
מדדים כלכליים:

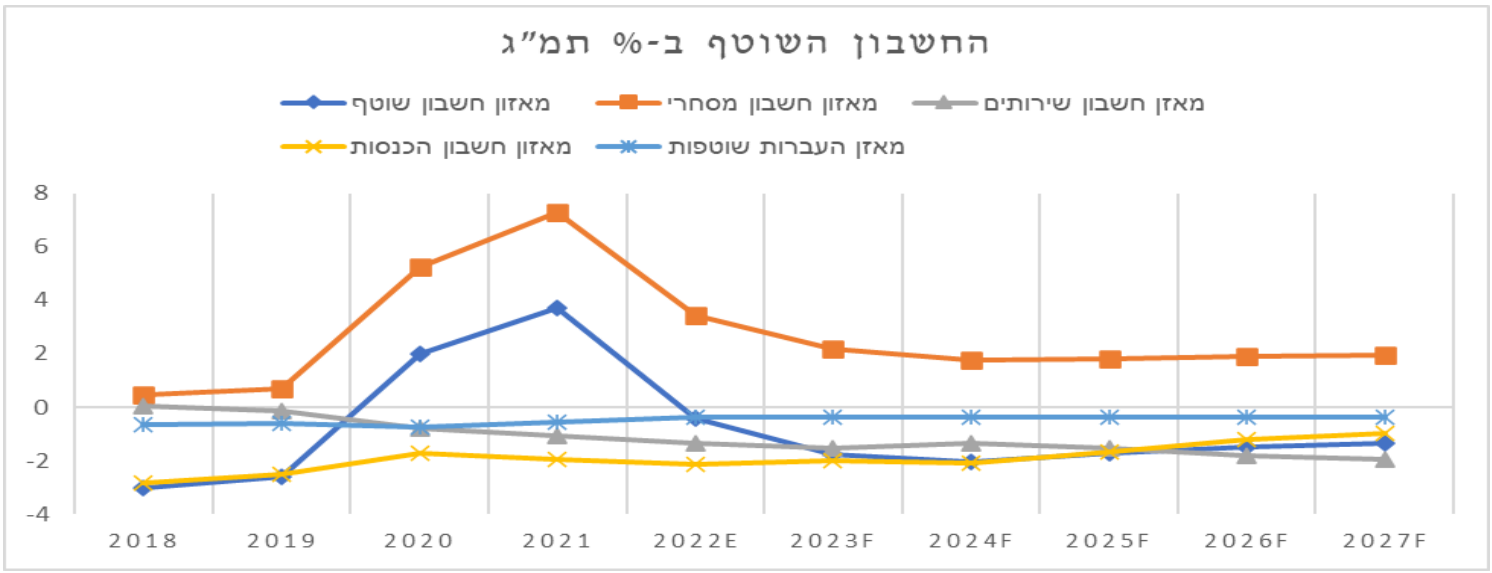
	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f	2025f	2026f	2027f
אינפלציה (ממוצע %)	4.1	3.2	4.6	7.0	5.7	4.5	4.2	4.3	4.2
צמיחה ריאלית (%)	0.3	-6.3	4.9	2.0	0.5	1.8	2.5	3.1	3.3
מאזן תקציבי (% מהתמ"ג)	-6.1	-9.8	-5.1	-4.6	-5.6	-5.7	-5.4	-4.8	-4.5
חוב ציבורי (% מהתמ"ג)	57.2	70.1	68.0	70.6	70.4	69.8	68.6	66.8	64.8
מאזן החשבון השוטף (% מהתמ"ג)	-2.6	2.0	3.7	-0.4	-1.7	-2.0	-1.7	-1.5	-1.3
חוב חיצוני (% מהתמ"ג)	49.1	52.0	40.6	40.5	40.4	37.0	34.4	32.4	30.2
עתודות מט"ח (בחודשי יבוא)	4.8	5.8	5.1	4.3	5.0	5.1	5.2	5.5	5.6

חוב ציבורי
מאזן תקציבי
80
70
60
50
40
30
20
10
0
0.0
-2.0
-4.0
-6.0
-8.0
-10.0
-12.0
51.5
57.2
70.1
68.0
70.6
70.4
69.8
68.6
66.8
64.8
2018 2019 2020 2021 2022e 2023f 2024f 2025f 2026f 2027f

צמיחה ריאלית (%)
6
4
2
0
-2
-4
-6
-8
-10
1.5
0.3
0.3
-1.0
-6.3
-7.5
4.9
3.9
2.0
1.2
0.5
-0.4
1.8
0.8
2.5
1.4
3.1
2.1
3.3
2.3
2018 2019 2020 2021 2022e 2023f 2024f 2025f 2026f 2027f
צמיחה ריאלית
צמיחה ריאלית לנפש

שירות החוב השנתי להכנסות
40%
35%
30%
25%
20%
15%
10%
5%
0%
30.5%
23.4%
37.4%
25.6%
24.2%
24.3%
19.7%
17.7%
15.6%
14.2%
2018 2019 2020 2021 2022e 2023f 2024f 2025f 2026f 2027f
יחס ריבית להכנסות
יחס קרן להכנסות

עתודות מט"ח בחודשי יבוא
7.0
6.0
5.0
4.0
3.0
2.0
1.0
0.0
4.3
4.8
5.8
5.1
4.3
5.0
5.1
5.2
5.5
5.6
2018 2019 2020 2021 2022e 2023f 2024f 2025f 2026f 2027f

החשבון השוטף ב-% תמ"ג
מאזן חשבון שוטף
מאזן חשבון מסחרי
מאזן חשבון שירותים
מאזן חשבון הכנסות
מאזן העברות שוטפות
8
6
4
2
0
-2
-4
2018 2019 2020 2021 2022E 2023F 2024F 2025F 2026F 2027F

היסטוריית דירוגים:

S&P	
BB-	04/2020
BB	11/2017

Fitch	
BB-	11/2020
BB	04/2020
BB+	04/2017
BBB-	12/2015
BBB	01/2013
BBB+	08/2015
BBB	05/2003

Moody's	
Ba2	11/2020
Ba1	03/2020
Baa3	06/2017
Baa2	11/2014
Baa1	09/2012
A3	06/2009
Baa1	01/2005

רקע ומאפיינים פוליטיים:

סוג המשטר: רפובליקה פרלמנטרית		**שנת קבלת עצמאות:** 1910	
עומד בראש המדינה: הנשיא Matamela Cyril RAMAPHOSA (מאז פברואר 2018)		**הבחירות הבאות:** מאי 2024	**אורך תקופת הכהונה:** 5 שנים (זכאות לכהונה שניה)
מבנה הפרלמנט: דו ביתי	**מס' מושבים:**	**אורך תקופת הכהונה:**	**הבחירות הבאות:**
1. מועצה לאומית למחוזות	90	5 שנים	2024
2. אסיפה לאומית	400	5 שנים	2024

דרום אפריקה ממוקמת בקצה הדרומי של יבשת אפריקה, והיא אחת המדינות הגדולות באפריקה והעשירה בהן. על אף התהפוכות השלטוניות שידעה המדינה מעצמאותה, זוהי אחת המדינות היחידות באפריקה שמעולם לא התרחשה בהן הפיכה צבאית. מטאמלה סיריל רמפוסה, איש עסקים ופוליטיקאי דרום אפריקאי, מכהן כנשיא דרום אפריקה, עם התפטרותו של קודמו בתפקיד ולאחר שנבחר בבחירות בפברואר 2018.

הבחירות הכלליות הבאות יערכו באמצע 2024 ויקבעו אם מפלגת השלטון הותיקה- הקונגרס הלאומי האפריקאי (ANC) תשמור על רוב פרלמנטרי. ה-ANC, ברשות מנהיג המפלגה והנשיא רמפוסה, תשאף לבנות מחדש את התמיכה בה לקראת הבחירות, אך תיאלץ להתמודד עם שורה של אתגרים פוליטיים וכלכליים. לפי התחזיות מפלגת ANC והנשיא בראשה יזכו לניצחון דחוק בבחירות ב-2024, וישלטו בקואליציה מפולגת יותר מבעבר.

ההתמקדות של הנשיא בשנים 2023-2024 תהיה בשיקום הכלכלה, טיפול בבעיות ביטחוניות ומאבק בשחיתות שהייתה רווחת תחת הנשיא הקודם בשנים 2009-2018. הנשיא ישאף לקדם רפורמות מבניות חיוניות ולהרחיב את המגזר הפרטי במדינה. העלייה ברמות העוני ואי-השוויון יהוו סיכונים ליציבות החברתית. האתגר העיקרי של מדיניות הממשלה לטווח הבינוני הוא להגביר את הצמיחה והתעסוקה על ידי האצת קצב הרפורמות המבניות החיוניות. אתגרים פוליטיים פנימיים, שיחריפו לקראת הבחירות ב-2024, בנוסף לתנאים עולמיים חלשים, יקשו על משימה זו. בנוסף מרחב התמרון של הממשלה יהיה מוגבל לאור ההידוק המוניטרי בארה"ב, ההאטה בארה"ב ובאירופה, והמלחמה המתמשכת באוקראינה. אתגרים נוספים כוללים מאבק בשוק השחור ועידוד התחרות במדינה.

דרום אפריקה מתמודדת עם משבר אנרגטי מקומי חסר תקדים, אשר הנשיא הכריז עליו כ"אסון לאומי" בפברואר 2023. מדובר בהפסקות החשמל הקשות ביותר בהיסטוריה של המדינה, עם כ-160 ימים בשנת 2022 של הפסקות בחשמל, יותר מפי שלושה מהנתון לשנת 2021. הפסקות החשמל בשנת 2022 גרמו לשיבושים משמעותיים בחיי היום-יום של האוכלוסייה ובפעילות הכלכלית, בעיקר בסקטורים עתירי חשמל כמו כרייה, נייר, מתכות וקמעונאות. הפסקות החשמל צפויות להחמיר בשנת 2023 לפני שיתחיל שיפור. הביצועים של חברת החשמל בבעלות המדינה (Eskom) מתדרדרים

בשנים האחרונות, ועומס רגולטורי מופרז וחסמים גבוהים מגבילים את המשתתפים במגזר הפרטי מלהיכנס לשוק ולכן מעכבים את השיפור באספקת האנרגיה. ישנם מאמצים מתקדמים לשחזר את הביטחון האנרגטי במדינה באמצעות הוספת קיבולת חדשה על ידי יצרני חשמל עצמאיים. עם זאת, אספקת החשמל תישאר מצומצמת, עם סיכונים גבוהים להורדת עומסים (קיצוב חשמל) עד סוף 2023 לפחות, תוך הפרעות חמורות לרוב הפעילות העסקית. לחברת אסקום חובות כבדים, ואחד היעדים שהוכרזו הוא מתן הסדרי פריסת חוב לחברות ממשלתיות עם בעיות בתפקוד לצורך התייעלות. הממשלה הכריזה על הסדר לשלוש שנים של הקלה בחובות לחברת אסקום כדי למתן את המשבר ולסייע לחברה להשתקם.

דרום אפריקה מהווה מרכז עסקים עיקרי ביבשת, ויש צפי לשותפויות ציבוריות ופרטיות חדשות, עם מיזמים חדשים במיוחד במגזר האנרגיה, אך גם בתחום התחבורה, כולל רכבות משא ונמלים. הממשלה הופכת לידידותית יותר לעסקים, אך עדיין בעיכוב מבחינת הצמיחה.

בפברואר 2023 החליט ארגון ה-FATF הבין-לאומי המקדם מאבק בהלבנת הון ומימון טרור להכניס את דרום אפריקה לרשימה האפורה הכוללת 23 מדינות עם ליקויים בגישתן למאבק בהלבנת הון ומימון טרור. דרום אפריקה עשתה התקדמות בולטת בטיפול בליקויים שהתווה ה-FATF באוקטובר 2021, אך נדרשות פעולות נוספות. לרשימה האפורה לא יהיו השלכות קבועות, אך היא תוביל למעקב מוגבר של ה-FATF עד שיתקיימו התנאים הנותרים, לרבות ראיות ברורות לאכיפת החוקים. בהתבסס על ההתקדמות שהושגה עד כה, על פי ההערכות דרום אפריקה יכולה לצאת מהרשימה האפורה תוך 18-24 חודשים, מה שיגביל את הנזק הפוטנציאלי.

יחסי חוץ-

בתור הכלכלה המתקדמת ביותר באפריקה מדרום לסהרה ומרכז עסקי בולט, דרום אפריקה תישאר מעורבת ביבשת, בייחוד בדרום ובמרכז/מזרח אפריקה. כוח ההגנה הלאומי של דרום אפריקה לוקח חלק בפריסה הצבאית במוזמביק, אותה החליטו להאריך בשנה באוגוסט 2022.

למרות האתגרים המקומיים, דרום אפריקה תמשיך למשוך חברות בינלאומיות, כולל מארה"ב, אירופה ואסיה, הודות למוסדות חזקים, בנקים איתנים ותפקידה כשער יבשתי. ההשקעה של דרום אפריקה בשווקים אחרים באפריקה תישאר נרחבת, עם התמקדות מיוחדת בבנקאות ובטלקומוניקציה.

באופן רשמי דרום אפריקה הביעה עמדה ניטרלית בנוגע למלחמת רוסיה-אוקראינה. עם זאת, תרגילים ימיים משותפים שערכה דרום אפריקה עם סין ורוסיה, עוררו את זעמם של ארה"ב. בנוסף לכך, בחודש מאי 2023 עלו האשמות של שגריר ארה"ב בדרום אפריקה, על כך שדרום אפריקה סיפקה נשק לרוסיה בחודש דצמבר 2022. דרום אפריקה דוחה את הטענות אך פתחה בחקירה רשמית שאמורה לדווח את מסקנותיה עד סוף יולי. אין צפי לפעולה של ארה"ב אך ישנם מספר צעדים אפשריים שעשויים להינקט הכוללים השעיית הזכאות של דרום אפריקה להעדפת סחר במסגרת חוק הצמיחה וההזדמנויות של אפריקה (AGOA) ועוד סנקציות ישירות.

קרן המטבע-

התוכנית האחרונה של דרום אפריקה עם קרן המטבע תמה בשנת 1983.

באוגוסט 2021 קרן המטבע העבירה הקצאה תקופתית רוחבית לכלל המדינות החברות בה, בהתאם לגודל הכלכלה בכל מדינה. במסגרת הקצאה זו, דרום אפריקה קיבלה תמיכה של כ-891 מיליון דולר.

בשנת 2020 בשל מגפת הקורונה, קבלה המדינה סיוע במסגרת הסדר RFI בסכום של 4.1 מיליארד דולר.

מועדון פריז-

לא פרסה מעולם במסגרת מועדון פריז.

מאפיינים כלכליים

דרום אפריקה היא הכלכלה הגדולה והמתקדמת ביותר באפריקה שמדרום לסהרה, המושתתת על ידי שפע של משאבי טבע ובסיס תעשייתי מגוון. המדינה עשירה במחצבים, עם המרבצים הגדולים בעולם של זהב, יהלומים, פחם ופלטינה. לדרום אפריקה כלכלה מגוונת, עם שער חליפין גמיש, מערכת פיננסית מקומית מפותחת, והרכב חוב נוח, המאפשרים לה לספוג זעזועים חיצוניים. עם זאת, הכלכלה מתמודדת עם אילוצים מבניים מתמשכים, כגון אבטלה גבוהה, גירעונות במיומנויות ומחסור בחשמל.

צמיחת התוצר צפויה לרדת ל-0.5% בשנת 2023. אתגרים מקומיים הנובעים בעיקר ממחסור מתמשך בחשמל, משבשים את הפעילות העסקית על בסיס יומי. הפסקות החשמל התכופות במדינה, כמו גם צווארי בקבוק במגזר התחבורה, אבטלה משתוללת ושיעורי ריבית גבוהים, יקשו על הכלכלה המקומית, ויובילו להתכווצות התוצר לנפש. עליה בעלויות ההלוואות, תנאי אשראי קשים ואבטלה גבוהה יגבירו את הסיכון לשביתות ואי שביעות רצון חברתית, אם כי ירידת האינפלציה תפיג חלק מהלחץ.

הצמיחה תתאושש במתינות ל-1.8% בשנת 2024, בסיוע התאוששות הצמיחה העולמית ושיפור באספקת החשמל, בהובלת פרויקטים חדשים של אנרגיה מתחדשת במגזר הפרטי. הממשלה צפויה להאיץ את קצב הרפורמות המבניות במטרה להקל על השקעות פרטיות, כולל בנמלים ובמסילות ברזל המנוהלות על ידי המדינה. הצמיחה תאיץ לממוצע שנתי של 3% בשנים 27-2025, בזכות אספקת חשמל אמינה יותר והשקעה בטכנולוגיה דיגיטלית.

התחזיות לטווח הבינוני מניחות שהרפורמות הפיסקליות והמבניות יעמיקו, בליווי יותר שותפויות ציבוריות ופרטיות. קיימים סיכונים לעצירת ההתקדמות ברפורמות, במיוחד ככל שהבחירות ב-2024 מתקרבות, ואלה יעכבו את הצמיחה. איומים נוספות לתחזיות לטווח הבינוני כוללים בצורת, שיטפונות עזים ומחסור במים.

לפי דו"ח של קרן המטבע מיוני 2023, נחוצות רפורמות מרחיקות לכת ומיידיות כדי להעלות את פוטנציאל הצמיחה במדינה לאורך זמן, לייצר מקומות עבודה ולהפחית את העוני ואי- השיוויון. ללא רפורמות כאלה, ההכנסה לנפש עלולה להמשיך לרדת והחוב הציבורי הגבוה לא יאפשר למדינה להתמודד עם זעזועים, לרבות שינויי אקלים, ולעמוד בהוצאות הנרחבות בתחום הביטחון, הבריאות, החינוך והתשתיות. בראש ובראשונה יש לפתור את משבר האנרגיה שמשפיע על הביצועים הכלכליים בכל התחומים.

אירועים מקרו-כלכליים:

ההתאוששות של כלכלת דרום אפריקה לאחר מגפת הקורונה פגה, וחלה ירידה נוספת בשיעורי הצמיחה, בעקבות השלכות מלחמת רוסיה-אוקראינה, הידוק המדיניות המוניטרית העולמית, שיטפונות קשים ומשבר אנרגיה מקומי חסר תקדים. המלחמה הובילה לעליה במחירי המזון והאנרגיה ולעלייה ביוקר המחיה. כמו כן, עמדתה הדיפלומטית של דרום אפריקה בנוגע למלחמה משפיעה על יחסיה עם מדינות המערב. כאמור, דרום אפריקה מקיימת קשרים דיפלומטיים הן עם רוסיה והן עם מדינות המערב, ולכל מתח ביחסים אלה עשויות להיות השלכות על סחר, השקעות או שיתוף פעולה בין-לאומי.

<u>שינויי דירוג בסוכנויות הדירוג-</u>

- בחודש מאי 2023 אשררה סוכנות הדירוג **S&P** את דירוג המדינה 'BB-' ושינתה את התחזית מחיובית ליציבה. התחזית שונתה בשל השפעות מחסור החשמל על הצמיחה הכלכלית במדינה, ובשל איטיות יישום הרפורמות לטיפול במחסור בתשתיות ולשיפור הממשל והביצועים בחברות בבעלות ממשלתית. התחזית היציבה מאזנת את חוזקת האשראי של דרום אפריקה – בנק מרכזי אמין, שער חליפין גמיש, מטבע סחיר ושוקי הון מפותחים, אל מול לחצים הנוגעים לתשתיות ומכבידים על הצמיחה. בסוכנות הדירוג מעריכים כי הכניסה לרשימה האפורה של ה-FATF עלולה להכביד על עלויות המימון הממשלתיות ועלויות העסקה במשק, אך לא סביר

שתשפיע על יכולת האשראי של דרום אפריקה.

- בחודש נובמבר 2022 סוכנות הדירוג **Fitch** אשררה את דירוג המדינה 'BB-' עם תחזית יציבה. הסיבות לאשרור הדירוג הן מחד מבנה חוב נוח עם מועדים ארוכים לפדיון, הנקוב ברובו במטבע מקומי, ומאידך חוב ציבורי גבוה, צמיחה נמוכה ואי שוויון. התחזית היציבה לוקחת בחשבון שיפור בביצועי ההכנסות ושליטה בהוצאות, שיובילו לייצוב החוב. בסוכנות הדירוג מעריכים כי המחסור בחשמל ישתפר בהדרגה החל משנת 2024.

- בחודש אפריל 2022 אשררה סוכנות הדירוג **Moody's** את דירוג המדינה 'Ba2' ושינתה את התחזית משלילית ליציבה. הסיבות לשינוי התחזית הן תחזית פיסקלית משופרת שמעלה את הסבירות להתייצבות נטל החוב הציבורי בטווח הבינוני. הדירוג משקף את חוזק האשראי של המדינה אל מול חולשות מתמשכות הנובעות ממגבלות מבניות על הצמיחה.

<u>מדיניות פיסקאלית וחוב ממשלתי</u>:

הממשלה תישאר מחויבת לקונסולידציה הפיסקלית, כדי לשמור על יחסי החוב תחת שליטה. עם זאת, חוסר הרצון של הממשלה לצמצם את הוצאות המגזר הציבורי והלחץ להגדלת ההוצאה החברתית מהווים מכשול. לפי התקציב לשנת הכספים 2023/24, עולה כי הגירעון התקציבי צפוי להצטמצם ל-4% מהתוצר, אך אנליסטים מעריכים כי מדובר בתחזית אופטימית, ולכן התחזית לגירעון לשנה זו עומדת על 5.6% מהתוצר. העלייה בהכנסות נתונה לסיכון של ירידה צפויה במחירי הסחורות שאינן נפט (בהתאם להאטה הכלכלית העולמית) ושל צמיחה מקומית חלשה. כמו כן, העלאת שכר לעובדי המגזר הציבורי באפריל 2023 בתגובה לשביתה, מדגישה את הסיכון הגדול בתחזית ההוצאות. סיכונים נוספים להוצאות כוללים עלייה בתשלומי הרווחה ובעומסי החובות של מפעלים כמו חברת החשמל Eskom. כדי להקל על נטל החוב של אסקום הממשלה תספק מימון הלוואות בסך 13.8 מיליארד דולר על פני שלוש שנים. הדבר יוביל לגידול בחוב הציבורי, אך הסיכון להגיע לחדלות פירעון יתמתן בזכות גישה לשווקי הון מקומיים וחיצוניים.

הגירעון התקציבי צפוי להצטמצם מ-5.7% בשנת 2024 עד ל-4.5% בשנת 2027, דבר אשר יקל על יחסי החוב. החוב הציבורי הגיע לשיא של 70.6% בשנת 2022 וצפוי להתמתן בהדרגה עד ל-64.8% בשנת 2027.

דרום אפריקה הנפיקה אג"חים בשווי 3 מיליארד דולר בשווקים הבין-לאומיים באפריל 2022:

- אג"ח דולרי על סך 1.4 מיליארד דולר עם קופון 5.875% הונפק ל-10 שנים

- אג"ח דולרי על סך 1.6 מיליארד דולר עם קופון 7.300% הונפק ל-30 שנים

פירעון האג"ח הבא יתרחש ב- 17.01.2024 על סך 1.5 מיליארד דולר.

<u>מדיניות מוניטרית</u>:

הבנק המרכזי של דרום אפריקה (SARB) העלה את הריבית ב-50 נקודות בסיס ל-8.25% במאי 2023, השיעור הגבוה ביותר מאז המשבר הפיננסי העולמי ב-2008, לאחר עלייה באותו שיעור בחודש מרץ 2023. ההידוק המוניטרי נובע מהאינפלציה הגבוהה ומהצורך לשמור על הפרש ריביות חיובי מול השווקים הגדולים כדי לתמוך בראנד המקומי, שירד לשפל חודשי של R19.07:US$1 בממוצע בחודש מאי 2023. ה-SARB ככל הנראה נמצא בסוף מחזור ההידוק הנוכחי, אך ישנה אפשרות לעליה נוספת.

האינפלציה צפויה לרדת בשנת 2023 בהתאם למגמות העולמיות ל-5.7%, ותכנס לטווח היעד של הבנק המרכזי שעומד על 3-6%. הפיחות המשמעותי של הראנד במאי 2023 יגביר את עלויות היבוא, ובנוסף תעריפי החשמל צפויים לזנק בחדות בהמשך השנה ויגרמו ללחצים על האינפלציה. מנגד צפויים ירידה בביקוש המקומי המצרפי, תחרות קמעונאית חזקה ועליית ריבית שיגבילו את האינפלציה. בשנים 2024-2027 האינפלציה תעמוד על ממוצע שנתי של 4.3%, בזכות ירידה מתמדת במחירי הנפט העולמיים, מדיניות מוניטרית נבונה והקלה בשרשראות האספקה.

מכיוון שהראנד תלוי בסחורות, נסחר באופן נרחב ומשמש כפרוקסי של שווקים מתעוררים, הוא יישאר חשוף להתפתחויות גלובליות שליליות, כולל הסיכוי לעליות ריבית נוספות בארה"ב. בשל מספר גורמים מקומיים וחיצוניים, הראנד צנח לשיא שלילי במאי 2023 עם ירידה של 20% משנה לשנה.

בהתחשב בתנודתיות הקיצונית של הראנד, יש צפי להתאוששות מהשפל הנוכחי, בסיוע ריבית גבוהה יותר. יחס החוב החיצוני הנמוך של דרום אפריקה, עליות ריבית מקומיות ועתודות מט"ח ברמה מספקת, יתמכו בפיחות בקצב איטי יותר של הראנד בשנים 2024-27 מאשר ב-2023, עד לשער חליפין של R21.26:$1 בסוף 2027. שיעור הפיחות הנומינלי יהיה קרוב לשיעור האינפלציה, מה שמרמז על שער חליפין ריאלי יציב יחסית מול הדולר.

<u>מערכת בנקאית</u>:

המערכת הבנקאית בדרום אפריקה חזקה ומפותחת. הבנקאים עמידים, מהוונים היטב, נזילים ורווחיים. הרווחיות של הבנקים ממשיכה לעלות ומגיעה קרוב לרמות שקדמו למגפת הקורונה. איכות הנכסים עדיין לא חזרה לרמה שלפני המגפה ואף החלה להחמיר לאחרונה. יחסי ההון והנזילות של הבנקים חזקים, יחס הלימות הון של 17.5% נכון ליולי 2022. כמו כן, יחס ההלוואות ללא תנועה עומד על 4.5% מסך ההלוואות נכון ליולי 2022.

<u>מצב חיצוני</u>:

לאחר שהחשבון השוטף היה בעודף בשנת 2021 בשל עליה במחירי הסחורות ובשל גורמים הקשורים למגפת הקורונה, ישנו מעבר לגירעון בשנת 2022. החשבון השוטף צפוי להישאר בגירעון נמוך בשנים 2023-2027. רווחים במגזר המינרלים יחזקו את הייצוא. הגירעון בחשבון השוטף יגדל ל-1.7% מהתוצר ב-2023 ול-2% מהתוצר ב-2024, לפני שיצטמצם בשנים 2025-2027. הגירעון בחשבון השוטף, גם אם הוא קטן, יוביל לתלות של דרום אפריקה בתזרימים חיצוניים כדי להתמודד עם הפער. ההשקעות הישירות הזרות לא יהיו גבוהות בשנים 2023-2027, יעמדו על ממוצע שנתי של 8.4 מיליארד דולר, ובנוסף אליהן יישומו רפורמות מבניות לעידוד השקעות פרטיות והקלת מגבלות התשתית. דרום אפריקה תישאר בסיס לחברות רב לאומיות, המציעות שירותים הכוללים בנקאות, גיוס הון ופונקציות הקשורות לסחר.

החוב החיצוני עמד על 40.5% מהתוצר בשנת 2022, וצפוי להתמתן עד ל-30.2% מהתוצר בשנת 2027. עתודות המט"ח מוערכות לכסות 4.3 חודשי יבוא בשנת 2022 וצפויות להישאר במגמת עליה עד לרמה של 5.6 חודשי יבוא בשנת 2027.

לפי ניתוח קיימות החוב של קרן המטבע (DSA) מחודש יוני 2023, רמת הסיכון של דרום אפריקה לאירוע כשל הוא מתון. בקרן המטבע מפרטים כי למדינה יש מרווח זמן לטפל בבעיות הנוגעות ליחסי החוב בטווח הבינוני ולגירעונות הפיסקליים הגבוהים בשל צמיחה חלשה מתמשכת. הגורמים המקלים הם משקיעים מקומיים רבים, חשיפה נמוכה למטבע חוץ וחשיפה לטווחים קצרים. בקרן מציינים כי המפתח לשיפור בצמיחה ולירידה ביחסי החוב הוא יישום של רפורמות מבניות.

<u>תמ"ג לפי מגזרים</u>: חקלאות 2.8%, תעשייה 29.7%, שירותים 67.5% (הערכה לשנת 2017).

סחר חוץ

שותפות עיקריות- ייצוא: סין (15%), בריטניה (8%), גרמניה (7%), ארה"ב (6%), הודו (6%).[1]
שותפות עיקריות- ייבוא: סין (18%), גרמניה (11%), ארה"ב (6%) והודו (5%). [1]
מוצרי ייצוא עיקריים: זהב, פלטינה, מכוניות, מוצרי ברזל, פחם, מנגן, יהלומים. [1]
מוצרי ייבוא עיקריים: נפט גולמי, נפט מזוקק, מכוניות וחלקי רכב, זהב, ציוד שידור. [1]

[1] CIA- the world factbook נתוני 2019.

סחר עם ישראל: יצוא לישראל –60.0 מיליוני דולר, יבוא מישראל – 224.9 מיליון דולר.[2]

מקורות: EIU (יוני 2023), S&P (מאי 2023), Fitch (נובמבר 2022), Moody's (אפריל 2022), קרן המטבע הבינלאומית (יוני 2023), מועדון פריז, Transparency International, CIA factbook, Bloomberg, COFACE ומקורות נוספים.

[2] הלמ"ס, נתוני 2021.

	2018	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f	2025f	2026f	2027f
אינדיקטורים כלליים										
אוכלוסייה (מיליון)	57.3	58.1	58.8	59.4	59.9	60.4	61.0	61.7	62.3	62.9
תמ"ג נומינלי (מיליארדי דולר)	404.0	388.7	337.5	418.9	405.5	408.2	448.6	481.6	509.4	544.2
תמ"ג נומינלי (מיליארדי LCU)	5,349	5,614	5,557	6,192	6,638	7,327	8,127	9,057	10,096	11,246
תמ"ג לנפש (דולר)	7,046	6,692	5,740	7,052	6,771	6,758	7,351	7,809	8,175	8,649
צמיחה ריאלית (%)	1.5	0.3	-6.3	4.9	2.0	0.5	1.8	2.5	3.1	3.3
צמיחה ריאלית לנפש (%)	0.3	-1.0	-7.5	3.9	1.2	-0.4	0.8	1.4	2.1	2.3
סקטור פיסקלי										
באחוזי תמ"ג										
מאזן תקציבי	-4.2	-6.1	-9.8	-5.1	-4.6	-5.6	-5.7	-5.4	-4.8	-4.5
הכנסות הממשלה	23.6	23.6	22.0	24.9	25.2	25.1	27.6	27.3	28.1	28.6
הוצאות הממשלה	27.8	29.6	31.9	30.0	29.8	30.7	33.3	32.7	32.9	33.1
חוב ציבורי	51.5	57.2	70.1	68.0	70.6	70.4	69.8	68.6	66.8	64.8
ב-% מההכנסות	218.5	242.7	318.4	273.4	280.7	280.5	252.9	251.3	237.7	226.6
סקטור מוניטרי ופיננסי										
באחוזים										
ריבית על הלוואות	10.1	10.1	7.7	7.0	8.8	11.5	11.4	10.9	10.3	9.8
ריבית על פקדונות	7.0	7.0	4.9	3.8	5.1	6.7	6.5	6.2	6.0	6.0
שיעור אינפלציה (ממוצע)	4.5	4.1	3.2	4.6	7.0	5.7	4.5	4.2	4.3	4.2
שיעור אינפלציה (לסוף תקופה)	4.4	3.9	3.0	5.9	7.5	4.8	4.6	4.1	4.2	4.6
USD/UGX										
שע"ח נומינלי (לסוף תקופה)	14.4	14.0	14.7	15.9	17.0	17.8	18.9	18.9	20.0	21.3
שע"ח נומינלי (ממוצע לתקופה)	13.2	14.4	16.5	14.8	16.4	18.0	18.1	18.8	19.8	20.7
שע"ח ריאלי-אפקטיבי (2010 = 100)	80.8	78.3	71.0	77.7	76.0	68.1	67.2	65.2	62.8	61.0

מקור: EIU (יוני 2023), קרן המטבע הבינלאומית (יוני 2023)

	2018	2019	2020	2021	2022e	2023f	2024f	2025f	2026f	2027f
מאזן התשלומים										
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)										
מאזן חשבון שוטף	-12,183	-10,037	6,788	15,569	-1,789	-7,138	-9,154	-8,386	-7,604	-7,288
ב- % תמ"ג	-3.0	-2.6	2.0	3.7	-0.4	-1.7	-2.0	-1.7	-1.5	-1.3
מאזן חשבון מסחרי	1,847	2,650	17,753	30,552	13,898	8,865	7,982	8,812	9,717	10,521
ב- % תמ"ג	0.5	0.7	5.3	7.3	3.4	2.2	1.8	1.8	1.9	1.9
ייצוא סחורות במונחי F.O.B	94,255	90,086	85,466	121,772	123,357	114,941	115,990	118,513	120,738	123,870
ייבוא סחורות במונחי F.O.B	92,408	87,435	67,713	91,220	109,459	106,076	108,008	109,701	111,021	113,349
מאזן חשבון שירותים	88	-582	-2,652	-4,473	-5,503	-6,240	-5,985	-7,291	-9,146	-10,501
ב- % תמ"ג	0.0	-0.1	-0.8	-1.1	-1.4	-1.5	-1.3	-1.5	-1.8	-1.9
ייצוא שירותים	17,079	15,902	8,657	9,113	12,594	12,969	14,184	15,036	15,772	16,787
ייבוא שירותים	16,992	16,485	11,309	13,586	18,097	19,209	20,169	22,327	24,918	27,288
מאזן חשבון הכנסות	-11,459	-9,711	-5,729	-8,082	-8,605	-8,174	-9,405	-8,033	-6,192	-5,189
ב- % תמ"ג	-2.8	-2.5	-1.7	-1.9	-2.1	-2.0	-2.1	-1.7	-1.2	-1.0
ייצוא הכנסות	7,885	8,541	7,887	11,336	11,389	8,309	8,787	9,333	9,706	10,970
ייבוא הכנסות	19,344	18,252	13,615	19,418	19,995	16,483	18,192	17,365	15,898	16,159
העברות שוטפות, נטו	-2,659	-2,394	-2,585	-2,428	-1,579	-1,589	-1,746	-1,875	-1,983	-2,119
ב- % תמ"ג	-0.7	-0.6	-0.8	-0.6	-0.4	-0.4	-0.4	-0.4	-0.4	-0.4
השקעות ישירות זרות, נטו (FDI)	1,542	1,975	5,090	41,303	6,384	5,272	6,021	6,927	8,265	8,945
ב- % תמ"ג	0.4	0.5	1.5	9.9	1.6	1.3	1.3	1.4	1.6	1.6
ב- % המאזן בחה"ש	12.7	19.7	75.0	265.3	356.8	73.9	65.8	82.6	108.7	122.7
חוב ונכסים חיצוניים										
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)										
סך החוב החיצוני	180,180	190,735	175,412	170,016	164,272	165,056	166,013	165,592	165,155	164,405
ב- % תמ"ג	44.6	49.1	52.0	40.6	40.5	40.4	37.0	34.4	32.4	30.2
ב- % יצוא	151.1	166.5	172.0	119.5	111.5	121.2	119.5	115.9	113.0	108.4
סך החוב החיצוני לטב"א	129,829	143,770	131,369	122,862	110,542	111,042	111,133	110,072	109,308	106,111
סך החוב החיצוני לט"ק	47,868	44,496	37,077	36,292	43,473	43,301	43,999	44,564	44,803	47,121
קרן המטבע	2,483	2,469	6,966	10,862	10,257	10,713	10,881	10,955	11,044	11,173
פיגורים על תשלומי ריבית	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
פיגורים על תשלומי קרן	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
עתודות מט"ח	46,478	48,920	47,387	50,262	53,248	59,351	62,763	64,364	69,329	73,133
בחודשי יבוא	4.3	4.8	5.8	5.1	4.3	5.0	5.1	5.2	5.5	5.6
שירות החוב										
במיליוני דולר (אלא אם כן צוין אחרת)										
שירות החוב השנתי	29,019	21,427	27,814	26,637	24,694	24,944	24,414	23,330	22,352	22,050
ב- % יצוא	24.3	18.7	27.3	18.7	16.8	18.3	17.6	16.3	15.3	14.5
תשלומי קרן	21,653	13,796	20,613	19,847	20,864	19,313	18,852	18,746	18,389	18,172
תשלומי ריבית	7,366	7,631	7,200	6,790	3,830	5,631	5,562	4,584	3,963	3,878
יחס ריבית להכנסות	7.7%	8.3%	9.7%	6.5%	3.8%	5.5%	4.5%	3.5%	2.8%	2.5%
יחס קרן להכנסות	22.7%	15.1%	27.7%	19.1%	20.4%	18.8%	15.2%	14.3%	12.8%	11.7%
יחס שירות החוב להכנסות	30.5%	23.4%	37.4%	25.6%	24.2%	24.3%	19.7%	17.7%	15.6%	14.2%
מערכת בנקאית										
באחוזים										
יחס הלימות ההון (הון רגולטורי לנכסי הס	....	16.6	16.6	18.1	17.5*	....	....	....	....	....
הלוואות ללא תנועה ברוטו מסך הלוואות ו	....	3.9	5.2	4.5	4.5*	....	....	....	....	....

מקור: EIU (יוני 2023), קרן המטבע הבינלאומית (יוני 2023)

*נכון ליולי 2022